

e-öğrenmede Üst kavramsal Faaliyetlerle İnteraktif Ders Tasarımı

Meryem Demir Güldal¹ Mehmet Tosun² Didem Demir³ Alper Cihan⁴

¹Istanbul Üniversitesi, Teknik Bilimler MYO

²Istanbul Üniversitesi, Uzaktan Eğitim ve Uygulama Merkezi

³Istanbul Üniversitesi, Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü

⁴Istanbul Üniversitesi, Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi

meryem.demir@istanbul.edu.tr, mhmttosun@gmail.com, demirddm@gmail.com, alpercihan@yahoo.com

Özet: Günümüzde internet ve bilgisayar teknolojileri hızla gelişmektedir. Yer, zaman kısıtlaması olmaksızın eğitimde fırsat eşitliği sağlayan “Uzaktan Eğitim” de bu gelişmeye paralel olarak ilerlemektedir. Eğitimdeki son gelişmelerle bilişimdeki gelişmeler birleştirilerek ders içeriklerinin geliştirilmesinin önemi de yadsınmaz. Bu çalışmada; Uzaktan Eğitim için üst kavramsal faaliyetlerle zenginleştirilmiş interaktif ders içeriklerinin nasıl hazırlanacağı ve Atatürk İlke ve İnkılapları ders örneği açıklanarak betimsel bir çalışma yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Üst kavramsal Faaliyetler, Uzaktan Eğitim

Interactive Course Design with Metaconceptually Activities in e-learning

Abstract: Internet and computer technology is rapidly growing. There is almost no boundaries such as time or space or place. Equal opportunities exist for everyone parallel with the development in “distance education”. It is important to note the evolution of course contents with the ever-growing of informatics. In this work, an example on the metaconceptually enriched interactive course content for distance education was studied for Atatürk Principles and Reforms lecture.

Keywords: Metaconceptual, Distance education

1.Giriş

Teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesine paralel olarak ortaya çıkan uzaktan eğitim öğrenenlerle eğitmenlerin farklı mekanlarda olduğu, karşılıklı etkileşimli, son gelişmelerden yararlanılmış ortamlarda ve planlanmış bir program dahilinde yapılan eğitim olarak tanımlanabilir [2]. Uzaktan eğitim ister senkron isterse asenkron şekilde yapılsın öğrenen bireylere sunulan içerikler yapılandırmacı yaklaşım ve son eğitim yöntem, teknik ve araçlarından yararlanılarak hazırlanmalıdır.

Yapılandırmacı yaklaşımın temelleri Piaget’e dayanmaktadır. Yapılandırmacı yaklaşımda, öğrenen pasif bilgi alıcısı değil, bilgiyi aktif şekilde yapılandıran kişidir. Yapılandırmacı yaklaşım problem çözme, eleştirel düşünme ve öğrenenin aktif katılımına dayanan bilişsel ve sosyal yapılandırmacı yaklaşım olarak açıklanabilir [6].

Bilişsellik sözlüklerde; aralarında hafıza, dikkat, dili kullanma ve anlama, tartışma, düşünme, problem çözme ve sonuca varma şeklindeki zihinsel süreçler olarak tanımlanır.

Üstbiliş ise öğrenenin kendi bilişsel süreçleri ve yapısıyla ilgili bilişsel süreçlerin etkin kontrolüdür [1]. Bazı araştırmacılar üstbilişin kavramsal değişim,

anlama ve öğrenmedeki önemi üzerinde durmuşlardır [4]. Üstbiliş çok geniş bir yelpazeye sahip olduğu için öğrenme ile ilgili durumları içeren kısmı için üst kavramsal faaliyetler/üst kavramsal biliş adı verilmiştir [3].

Üst kavramsal biliş üç ana başlık altında sınıflandırılmıştır. Bunlar “Üst kavramsal Farkındalık”, “Üst kavramsal İzleme” ve “Üst kavramsal Değerlendirme”dir. Üst kavramsal

ÜST KAVRAM FAALİYETLERİNİN ÇEŞİTLERİ

ÜST KAVRAMSAL FARKINDALIK		ÜST KAVRAMSAL İZLEME	ÜST KAVRAMSAL DEĞERLENDİRME
A. Birinci Derece Üst kavramsal Farkındalık Zihinsel modeller, fikirler ve kavramların birinci derecede farkında olmak	B. İkinci Derece Üst kavramsal Farkındalık Önceki fikir ya da zihinsel modellerin ikinci derecede farkında olmak	Yeni bir kavramı anlayıp anlamadığını izleme	Var olan ve yeni fikrin alda yakınlığı ve kullanıldığı halde yorum yapmak (bir fikrin neden çakıcı, inandırıcı ve kullanışlı geldiğini açıklamak; bir fikrin diğerine göre neden doğru olduğunun sebeplerinden bahsetmek).
Ontolojik varsayımların birinci derecede farkında olmak	Ontolojik varsayımların ikinci derecede farkında olmak	Başka insanlardan/kaynaklardan gelen bilgi/fikirleri izleme	On fikirlerde yeni fikirlerin tutarlılığını izleme
Neyi bilmediğinin birinci derecede farkında olmak	Neyi bilmediğinin ikinci derecede farkında olmak	Ön fikirlerde yeni tecrübelerin tutarlılığını izleme	Farklı seçenekler arasında bir fikri seçmek ve bir durum için o fikrin diğerinden neden daha iyi çalıştığını savunmak.
Bağlamsal farkındalığın birinci derecede farkında olmak	Bağlamsal farkındalığın ikinci derecede farkında olmak	Fikirlerdeki değişimi izleme	
Tecrübelerin birinci derecede farkında olmak	Tecrübelerin ikinci derecede farkında olmak		

Farkındalık, gündelik hayatımızdaki olayları açıklayan kavramların, bilgilerin öğrenenin zihnindeki gösterimin belirtilmesidir ve öğrenenin neyi bilmediğinin farkına varmasıdır [4]. Üst kavramsal farkındalık birinci ve ikinci dereceden üst kavramsal farkındalık olarak ikiye ayrılmaktadır. Birinci dereceden üst kavramsal farkındalık bireyin karşılaştığı olayları açıklamaya yarayan bilgilerle bireyin zihninde yer alan görünümlerin, modellerin, düşüncelerin öğrenen tarafından fark edilmesidir [4]. İkinci dereceden üst kavramsal farkındalık birinci dereceden üst kavramsal farkındalığın farkına varılmasıdır. Üst kavramsal İzleme, öğrenenin mevcut durumda bilişsel bilgi üretmesini sağlayan süreçtir. Üst kavramsal değerlendirme öğrenen birey varolan bilgisiyle edindiği yeni bilgi arasında seçim yaparak değerlendirme yapmasıdır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın modeli

Bu çalışmada bir durumun nasıl ve niçin yapıldığını anlatan betimsel araştırmada örnek olay yöntemi kullanılmıştır.

2.2. Üst kavramsal faaliyetlerle zenginleştirilmiş interaktif ders içeriğinin hazırlanması

Ders içeriği alan uzmanları tarafından hazırlanmıştır. İçerik daha sonra üst kavramsal faaliyetlerle zenginleştirilmiştir. Zenginleştirilen içerikler yazılım uzmanı ve görsel sanatlar uzmanları ile interaktif hale getirilmiştir.

Tablo 1. Üst kavramsal faaliyetler 1 hafta ders notu olduğu gibi bilgileri içeren bir başlangıç ekranıyla başlamıştır.

Şekil 2.1 Giriş Ekranı

Ders içeriğinde hazırbulunuşluluk düzeyi sorgulanarak üst kavramsal farkındalık vurgulanmıştır. İçerikteki çeşitli sorularla üst kavramsal izleme faaliyetleri metinlerde bulunmaktadır. Kavram karikatürlerinden yararlanarak farklı fikirler arasından öğrenenin seçim yapmasını istemekle öğrenenin üst kavramsal değerlendirmeyi yapması sağlanmıştır.

Zihinsel modellerin\fikirlerin\kavramların 1. dereceden üst kavramsal olarak farkında olmak faaliyetini aktif hale getirebilmek için mevcut ön bilgilerini yoklamak için “Aşağıda Kurtuluş Savaşı sırasında işgal edilen yerler ve işgal eden milletler verilmektedir. İşgal edilen yerler, hangi milletler tarafından işgal edildiğini uygun bir şekilde eşleştiriniz.” Sorusu gibi etkileşimli uygulamalara yer verilmiştir.

Bilgi verildikten sonra okuyucunun metindeki yeni bilgiyi fark ederek izlemesini sağlamak için metni kendi cümleleriyle ifade etmesi istenmiştir. Bu yolla başka insanlardan/kaynaklardan gelen bilgi/fikirleri izleme faaliyeti aktif hale getirebilmesi amaçlanmıştır.

Üst kavramsal faaliyetlerle zenginleştirilmiş metinlerde okuyucunun fikirlerindeki değişimleri izlemeleri sağlamak için önceki fikirleri ile yeni fikri arasındaki bilgiyi vermeden önce verdiğimiz soruyu bilgiyi verdikten sonrada sorulmuştur. İlk verdiği cevaplarla sonra verdiği cevap ekrana gelmiştir.

Üst kavramsal faaliyetlerle zenginleştirilmiş metinlerde okuyucunun **üst kavramsal değerlendirme** boyutu içinde olan farklı seçenekler arasından bir fikri seçmek ve bir durum için o fikrin değerinden neden daha iyi çalıştığını savunma faaliyeti sağlamak için önceki fikirleri ile yeni fikri arasındaki farklılıkları sorgulanmıştır.

Şekil 2.2. Kavram Karikatürü

3.Sonuç ve Öneriler

Uzaktan eğitim modeli için üstkavramsal faaliyetlerle zenginleştirilmiş interaktif ders notu hazırlanırken günümüz eğitim yöntem, teknik ve araçlarından yararlanılmıştır. Etkileşimli uygulamalar sayesinde öğrenen bireyler yaparak yaşayarak öğrenmişlerdir. Uzaktan eğitimde hazırlanan ders notları rastgele değil eğitim temellerine dayandırılarak hazırlanmalıdır. Bu bakımdan üstkavramsal faaliyetlerden yararlanmak ve diğer dersler içinde uygulanması mümkündür.

4.Kaynakça

[1] Brown, A.L. (1980). Metacognitive Development and Reading. In R.J. Spiro, B. Bruce, W. Brewer (Eds.), *Theoretical Issues in Reading Comprehension* (pp.130). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.

[2] Heinich R, Molenda M, Russel J. D, Smaldino S. E (1996). **Insructional Media And Technologies For Learning**, Merrill, An Imprint Of Prentice Hall Englewood Cliffs, New Jersey, Columbus, Ohio.

[3] Yürük, N. (2005). An analysis of thenature of students' metaconceptual processes and the effectiveness of metaconceptual teaching practices on students' conceptual understanding of forceandmotion. Doktora Tezi, The Ohio StateUniversity, Colombus.

[4] Yürük, N.,Beeth, M. & Andersen, C. (2009). Analyzing the effect of metaconceptual teaching practices on studentsunderstanding of force and motion concepts, *Research in ScieceEducation*, 39, 449-475.

[5] <http://tr.wikipedia.org/wiki/Bili%C5%9Fsellik>
2.12.2013 Pehlivan, H.(2010) 1.Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi